
Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Ett Stor-Österbotten som svar på metropolstatssträvandena – professor Katajamäki
- Ärlighet behövs i beredningen av kommunsammanslagningarna – nytt informationsblad från Levón-institutet
- Det behövs en mångsidigare byaorienterad utveckling av landsbygden
- Riksdagens finansutskott föreslog mer pengar till byaverksamheten
- ”Fyra år utan bensinmack fick vara nog” – läs årets sista nummer av Sverigebladet
- Läs även detta: **SLC och MTK vill ha lag om vindkraftsavtal *30 kilometer till posten för att hämta ankommande paket – Itella stämplar ut från mindre byar i Kristinestad *Liten men naggande god – Pitkääpää Årets by i Östra Nyland *Fortsatt mandat för Svenska Temagruppern inom YTR *Julledigt för Nyhetsbrevet*

Cit: ***”På mannaminne har inte satsningarna på miljön och sysselsättningen i skärgården varit lika stora som de är i denna överenskommelse.”***

Medlemmen i riksdagens finansutskott riksdagsledamot Christina Gestrin om utskottets budgetbetänkande. Skärgårdstrafiken i Finska viken och Skärgårdshavet föreslogs få 1,5 miljoner euro till, reduceringsfisket längs med kusten 1 miljon, stödet för utbyggnaden av vatten- och avloppsnät ökar med 7 miljoner och man kom överens om att lägga till 800 000 euro för anskaffningen av oljebommar till havs (<http://gestrin.svenskariksdagsgruppen.fi/svenska/nyhetsarkiv/artikel-4737-12408.html>).

”Ger vi lillfingret tar staten hela handen.”

Kommunfullmäktigemedlemmen Greger Forsblom i österbottniska kommunen Pedersöre ansåg under budgetmötet 13.12 att kommunen inte kan ta på sig ansvaret för den statliga Åvistvägens dåliga skick. Det skulle vara en farlig väg att gå (Österbottens Tidning 14.12).

”Nu finns det knappt någonting kvar att ta av oss, men ”vetja” det finns något smått ännu.”

Kristinestads- och sidebybon Bror Eriksson med anledning av att Itella drar in postkontoren i Sideby och Dagsmark efter att Kristinestads sparbank sagt upp funktionen (Syd-Österbotten 16.12).

ETT STOR-ÖSTERBOTTEN SOM SVAR PÅ METROPOLSTATSSTRÄVANDENA – PROFESSOR KATAJAMÄKI

Utan politiskt befullmäktigande pågår i vårt land en strävan mot en metropolstat. Målet är treangeln Helsingfors-Åbo-Tammerfors och någon annan centralort som stöder det stora enheternas Finland. Centralorterna i Österbottens landskap syns inte på kartorna för metropolstatsvisionärerna, inte ens Vasaregionen. Nästa steg i utvecklingen är ännu i sin linda, man redan nu borde man inom de österbottniska landskapen vakna för att dryfta gemensamma handlingsätt. Vasa-, Seinäjoki- och Karlebyregionen, samt på stora landsbygdsområden, borde man gemensamt skapa bättre utvecklingsförutsättningar. I och med att kommunerna växer, finns behov av att fundera över en stark utveckling för landskapsförvaltningen. Det nya Stor-Österbotten skulle bildas av landskapen för nuvarande Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten. Staten regionförvaltning och landskapsförbunden skulle sammanslås till en gemensam regionmyndighet, som skulle sköta ordnandet av t.ex. social- och hälsoservicen, samt utbildnings- och bildningstjänster. Även landskapsplanläggning, regionutveckling, näringslivspolitik och specialsjukvård skulle höra till det gemensamma landskapet. Politiska beslutsfattare skulle väljas genom val. Till en början skulle åtminstone pengarna styras via kommunerna, staten och EU:s finansieringskällor. Kommunerna skulle sköta grundservicen tillsammans med företagen och medborgarorganisationerna. I byarna och stadsdelarna skulle man grunda behöriga närdemokratiorgan. Ett Stor-Österbotten skulle vara tillräckligt stort och mångsidigt för att organisera den egna regionens ärenden, och det skulle inte vara lätt för metropolstatsivarna att köra över det. De österbottniska landskapens beslutsfattare borde vara tillräckligt långsynta och modiga att presentera ett Stor-Österbotten för nästa regering med beaktande av beslutsfattandet. Behövliga lagstiftningsförändringar är inte omöjliga, om viljan finns. Men man måste ändå själv vara aktiv. Ett väntande, inbördes käbbel och revirvaktande är just det som metropolstatens främjare önskar. Ett Stor-Österbottens landskap skulle möjliggöra utvecklandet av gemensamma storartade projekt och kapprustningen mellan nuvarande små kommuner skulle upphöra. *Uppgifterna är från professorn i regionalvetenskap vid Vasa universitet Hannu Katajamäkis blogg och kan läsas i sin helhet (på finska) under adressen http://blog.uwasa.fi/aluekehitys/pohjalaismaakunnilla_olisi_mahdollisuus_osittaa_yhdessa_vahvuutensa/.*

ÄRLIGHET BEHÖVS I BEREDNINGEN AV KOMMUNSAMMANSLAGNINGARNA – NYTT INFORMATIONSBLAGD FRÅN LEVÓN-INSTITUTET

De sammanslagningsprocesser som gjorts mellan landsbygdskommuner och regionala centralorter har varit i det närmaste slumpvisa, då man sökt en lämplig part från olika håll och gjort beslutet mycket snabbt för att maximera sammanslagningen. Samgåendet har i värsta fall lett till stora besvikelser, då man direkt efter sammanslagningen börjat köra ner servicen inom områdena. Med stöd av sammanslagningsavtalen så är målet för samgåendet bildandet av en livskraftig kommun. Utgångspunkten är att bevara kommunservicen som förut, fastän gjorda avtal nuförtiden är i kraft endast tre år. Löften som givits, visar sig också efter åren som gått vara överdrivna eller till och med felaktiga. För landsbygdsinvånarna är de största orosmomenten att skolorna upphör och att läkarservicen fattas, medan man i städerna strävar efter att skapa ett dynamiskt centrum. Landsbygdens och stadens aspekter möts således inte. Landsbygdens roll blir särskilt liten i storstäderna och i mångkommunsammanslagningar. Inte heller ger samgåendet ny dragningskraft eller tryggar konkurrensförmågan, om förutsättningarna för regionen är svaga. Vad gäller strävandena att koncentrera servicen, så borde man redan i sammanslagningsförhandlingarna komma överens om detta. Man borde uppriktigt höra på landsbygdsinvånarna och ta deras synpunkter och önsknings på allvar. En utvärdering av hur landsbygden påverkas, borde fås som obligatoriskt granskningsmetod redan i varje sammanslagningsutredning. Eftersom man på kommunnivå inte igenkänner landsbygdens egenarter, borde man skapa för grundservicen även nationella kriterier som har

att göra med avståndet. Vidare borde man förhålla sig mer försiktigt och kritiskt till kommunsammanslagning, för kommunernas framgång beror inte på enskilda förvaltningsgränser. Förutom det här ämnesområdet, där man undersökt 45 landsbygd-stad kommunsammanslagningar, kan man läsa i årets sista informationsblad (3/2010) från Vasa universitets Levón-institut bl.a. om följande:

- Ledaren/Jukka Peltoniemi: Smidighet en del av kunnandet
- Köpenhamnsresan öppnade ögonen för uppskattning av vår ledarskapskultur
- Undersök och påverka – 40 år av serviceundersökningar
- Elfri dag och andra energisparåtgärder
- Funderingar Jorma Pitkämäki och Marja-Riitta Vest: Främjandet av välfärden i fokus hos regionförvaltningsmyndigheten

Informationsbladet (på finska) kan läsas i sin helhet på Vasa universitets hemsida under webbadressen <http://www.uvasa.fi/midcom-admin/ais/midcom-serveattachment-12690/levon10%273netti.pdf>.

DET BEHÖVS EN MÅNGSIDIGARE BYAORIENTERAD UTVECKLING AV LANDSBYGDEN

Invånarna har vant sig vid att arbeta för sina egna byar, vilket den starka byaverksamheten i Finland är ett tecken på. I fortsättningen behövs en allt mångsidigare byaorienterad utveckling av landsbygden. Uppgifterna är stora vad gäller att ordna tjänsterna, samt att förverkliga nya boendemiljöer och näringar. *”Det goda livet på landsbygden förverkligas inte genom centraliserade lösningar och stora projekthelheter, utan genom lokal ihärdighet som hjälper oss att finna lösningar som lämpar sig exakt för vår by. Detta betyder inte att vi ska sluta oss inom vårt skal, utan att vi ska söka nya impulser i världen utanför byn. De nya byarna ska samtidigt vara lokala, landskapliga, nationella och internationella. I kärnan sammanförs byns interna starka sidor och de externa möjligheterna på ett mångsidigt sätt. Då skapas nya idéer och starka projekt för att utveckla tjänsterna och näringarna i byarna.”* Byarna måste även mer kraftfullt ställa landsbygdspolitiken i fokus. Det behövs utveckling som skapar förutsättningar, vilket tryggar invånarnas maximala möjligheter, i olika typer av byar, att påverka sitt eget öde utifrån sina egna utgångspunkter. På detta sätt kan enormt många nya landsbygdscentra skapas – hoppet för landsbygden. *Uppgifterna med professor Hannu Katajamäki som skribent, är från landsbygdsnätverksenhets hemsida och finns på http://www.landsbygd.fi/sv/index/kommunikation/nyheter_och_meddelande/byarnas_tid.html. Läs även om projektet Garanterad trygghet – beskyddande bygemenskap under adressen http://www.landsbygd.fi/sv/index/kommunikation/nyheter_och_meddelande/byarnas_tid_garanterad_trygghet.html.*

RIKSDAGENS FINANSUTSKOTT FÖRESLOG MER PENGAR TILL BYAVERKSAMHETEN

I regeringens proposition om statsbudgeten 2011 finns anslaget 850 000 euro för rikstäckande utveckling av byaverksamheten. Anslaget är 160 000 miljoner euro mindre än för 2010. I det femte landsbygdspolitiska helhetsprogrammet 2009-2013 föreslogs det att statsbidraget till byaverksamhet stegvis höjs med 500 000 euro per år, för att det skall ligga i nivå med bidraget till andra motsvarande organisationer med lika omfattande verksamhet, samt för att anställa regionala byaombud på permanent basis. Regeringen har i sin landsbygdspolitiska redogörelse även utfäst sig att stegvis höja statsbidraget. Riksdagens finansutskott anser att byaverksamheten är ansvarsfull frivilligverksamhet inom ramen för det allmänna, och att resurser bör avsättas för det regionala byaombudssystemet och för att stärka en systematisk byaverksamhet. Statsbidraget underlättar för byarna att vara med och genomföra kommun- och servicestrukturreformen, liksom att omorganisera närservicen. Byaföreningarna är bra på

att samla lokala invånare och resurser, och det finns en lång rad projekt för landsbygdsutveckling som i stor utsträckning förlitar sig på privat finansiering och frivilligarbete. Finansutskottet har nu ökat momentet med 250 000 euro, vad gäller utvecklandet av byaverksamheten. Sålunda föreslås byaverksamheten få 1 100 000 euro, vilket är 90 000 euro mer än i år. Riksdagen behandlade budgetbetänkandet senaste vecka. *Uppgifterna är från finansutskottets betänkande (53/2010 rd) som kan läsas i sin helhet under adress http://www.riksdagen.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/fiub_53_2010_p.shtml#Paaluokka30.*

”FYRA ÅR UTAN BENSINMACK FICK VARA NOG” – LÄS ÅRETS SISTA NUMMER AV SVERIGEBLADET

Efter fyra år utan bensinmack fick det vara nog, tyckte invånarna i Moskosel i Arvidsjaurs kommun, vilka var tvungna att åka uppåt femtio kilometer för att tanka bilen. Lennart Jakobsson och några andra bildade en arbetsgrupp i vintras. Det bjöds in till möte för att höra om intresset för en bymack, vilket visade sig vara stort. Man bildade ekonomiska föreningen Moskosel Petrol, som äger anläggningen, medan Skellefteåbränslen AB lovade att leverera bränsle. Hela anläggningen budgeterades till 900 000 kronor. För att få in kapital bestämde sig arbetsgruppen för att erbjuda invånare och företag att köpa andelar à 200 kronor, vilket gick fantastiskt bra. Enligt Jakobsson har alla företag i byn satsat, och många privatpersoner i och utanför byn. Många köpte andelar för flera tusen kronor. Även sommarstugeägarna var intresserade av att köpa. Det är en stor fördel med andelsägande i och med att köptroheten ökar. Länsstyrelsen lovade bidra med hälften av summan och byborna fick in 270 000 kronor i form av andelar. De bad kommunen satsa resten, vilket de gjorde. Ett av skälen var att kommunens hemtjänstbilar skulle vinna på en lokal drivmedelsstation. Sedan dess har det gått snabbt, för den högtidliga invigningen hölls 18.12. Jakobsson tror att en stor del av framgången ligger i att de har jobbat mycket med information till invånarna. Förutom det här ämnet, Dags för invigning av Norrbottens första bymack, är rubrikerna i Riksorganisationen Hela Sverige ska levas (HSSL:s) fjärde nyhetsbrev för i år bl.a. följande:

- Dubbelt småländskt på årets prisvall (Årets lokala grupp och Årets kommun)
- Vad kostar det när macken försvinner?
- Tärnsjö tog hjälp från ovan (kyrkan bymackägare)
- By-macken sprids över landet
- Hänt i Hela Sverige
- Halvlek för Landsbygdsprogrammet
- Bra start för Omställning Sverige
- Kunskapsutbyte på Irland

Nyhetsbrevet (nr 4, december 2010) kan läsas på HSSL:s hemsida under adressen <http://wpmu.helasverige.se/files/nyhetsbrevdec.pdf>.

Hela Sverigebladet trycks (vanligtvis) i 6 500 exemplar och går ut till lokala utvecklingsgrupper, samt andra som har intresse av vad som händer på landsbygden. Det här numret distribueras endast digitalt.

LÄS ÄVEN DETTA

SLC och MTK vill ha lag om vindkraftsavtal

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC) och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK) har överlämnat en skrivelse 15.12 till tre ministrar. Enligt ordförandena Holger Falck och Juha Marttila behövs lagändringar och nationella riktlinjer för att minska motståndet mot vindkraftverk. De stora vindbolagen har i all tysthet ingått avtal med bara den som äger marken där vindmöllan skall stå, fastän även grannarna påverkas. När så nyttan av kraftverket inte fördelas rättvist mellan grannarna leder det till besvär som försenar projekten. Men motståndet går att förebygga om projekten godtas lokalt i ett tidigt

skede. Eftersom vindkraftsbolagen inte har varit intresserade av SLC:s och MTK:s modellkontrakt som beaktar alla grannars intressen, efterlyser organisationerna lagstiftning om saken. I annat fall blir det svårt att uppnå Finlands mål för vindkraften. I oktober uppvaktade Malax, Närpes och Korsholm ministrarna Jan Vapaavuori och Mauri Pekkarinen om samma sak. Man förslog också vindkraftsförrättningar enligt en modell som landskapsdirektör Olav Jern utvecklat. Ministrarna lovade då att diskutera hur grannarna kan kompenseras. *Uppgifterna är från en artikel, skriven av Annika Wilms, i senaste veckas torsdagsupplaga av Vasabladet (16.12).*

30 kilometer till posten för att hämta ankommande paket – Itella stämplar ut från mindre byar i Kristinestad

När sidebyborna skall till posten från årsskiftet får de passera två postkontor innan de 30 kilometer senare är framme i Lappfjärd. Itella drar nämligen in byns postkontor, liksom det i Dagsmark, efter att Kristinestads sparbank beslutit inskränka sina öppethållningstider och samtidigt sagt upp avtalet om ombudsposten. K-Extra i Lappfjärd blir nu ombud för byarnas postfunktioner. Det ironiska är att sidebyborna på vägen passerar två ombudspostkontor, Skaftung och Härkmeri. På Itella säger fältchef Marika Källman emellertid att om någon säger upp sitt avtal och kontor dras in, så styrs servicen till närmaste kontor med terminal, vilket är Lappfjärd. Kristinestads sparbanks VD Monika Mangs förklarar att bankens avtal med Itella stipulerade att funktionen inte kunde överflyttas. Hon förklarade åt Itella att posten är viktig för byarna och att det fanns intresserade som ville överta funktionen. Men Itella visade inget intresse av sådana kontaktuppgifter. *Uppgifterna (från 16.12) är från tidningen Syd-Österbotten och finns i en kortare version på tidningens nätupplaga under adressen <http://www.sydin.fi/Story/?linkID=136546>. Se även YLE:s Internytt under adressen <http://svenska.yle.fi/nyheter/artikel.php?id=203669>.*

Liten men naggande god – Pitkääpää Årets by i Östra Nyland

Östra Nylands landskapsstyrelse har vid sitt möte 15.11.2010 valt Pitkääpää till Årets by 2010 i landskapet Östra Nyland. Byn, som ligger ca 10 km österut från Lovisa centrum, har ett invånarantal på ca 44 fastbosatta personer och ungefär 150 sommargäster. Enligt Pernå historia fanns Pitkääpää by redan år 1473 då man drog gränsen i Lappnor mellan Sarvlax och Pitkääpää, vilken då beboddes då av sju jordbrukare. Byns slutliga gränser fastställdes år 1665. År 2010 blev man en del av Lovisa i och med kommunfusionen mellan Pernå och Lovisa. Pitkääpää, som är tämligen liten och har 40 innevånare, gränsar till Pernåviken och omfattar även några holmar. I byn finns det bl.a. grävmaskintjänst, båtbyggeri, planeringsbyrå, stugservice, städ- och carteringservice, samt reparation av små maskiner och idkande av jordbruk. Föreningsverksamheten är även livlig. I december 2007 grundades en byaförening, Pitkääpää byaförening/Pitkääpään kyläyhdistys ry. Föreningen med ca 90 medlemmar, bybor och sommargäster, har som syfte att främja och utveckla samarbetet byborna emellan, värna om byns kulturtradition och främja utvecklingen av bykulturen och bybornas trivsel. Det som skett i byn under de knappt tre senaste åren, är exempel på att även en liten by kan få väldigt mycket till stånd – byaföreningen grundades år 2007, en byaplan är så gott som färdig, ett vattenandelslag har grundats och projektet genomförs, strandprojektet med en bystuga som byggts genom talkoarbete och många gemensamma evenemang i byn året runt. Byn har även en tvåspråkig tidning, Pippi-bladet. Trots att byaföreningen inte ännu hunnit verka så länge, har man fått mycket till stånd. Målet är att bevara de kulturtraditioner som finns i Pitkääpää och att göra byaföreningen mera synlig. Genom att arbeta tillsammans och bry sig om varandra, uppnår man en positiv gemenskap och en bra by. Som pris erhåller Årets by 2010 Östra Nylands landskapsvimpel och ett diplom. Beredningen av valet av Östra Nylands by år 2010 har skett i samarbete med den regionala byaorganisationen Östra Nylands Byar rf.

Uppgifterna om Årets by är från Östra Nylands förbunds informationsblad som finns på adress <http://liitto.ita-uusimaa.fi/files/Tiedotus/aretsby2010.pdf>. Se även byn Pitkääpääs hemsida under adressen http://www.pitkaapaa.fi/frontpage.asp?document_id=2396. Tidigare har följande byar valts till Årets by i Östra Nyland: år 1997 Kantele, år 1998 Pellinge, år 1999 Virböle, år 2000 Jordansböle, år 2001 Hovarböle-Särkijärvi, år 2002 Emsalö, år 2003 Hindhår, år 2004 de fyra byarna Andersby, Hommansby, Tavastby och Skinnarby (NOAK), år 2005 Kerko, år 2006 Isnäs, år 2007 Kartanonmäki, år 2008 Porlom och år 2009 Köpbacka.

Fortsatt mandat för Svenska Temagruppen inom YTR

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) har beslutat på mötet 15.12 ge fortsatt mandat åt Svenska Temagruppen (SveT) för perioden 2011-2013. Verksamhetsprincipen blir Platsbaserad politik (Place-Based Policy) som gör att lokala/regionala resurser kan utnyttjas effektivare. Man skraddarsyr utvecklingsåtgärder utgående från platsens behov och resurser. Place-Based-Policy (PBP) är en verksamhetsprincip som kraftigt lyfts fram inom EU, framförallt inom regionalpolitiken. Sektoröverskridande governance som involverar många nivåer är en förutsättning för PBP, men snävt sektortänkande och centralisering utgör ett hinder för PBP. Inom ramen för PBP kan även de svenska frågorna skötas bättre. Som ordförande för SveT fungerar Mats Nylund, medan landsbygdsutvecklare Peter Backa är sekreterare. Medlemmarna är tolv till antalet och personerna i sakkunnignätverket fem stycken. Under föregående period 2008-2010, som var den första, definierades uppdraget i tre huvudområden: allmänna landsbygdspolitiska strävanden, finlandssvensk aktivering och strategi, samt svenskspråkiga frågor nationellt och internationellt. Inom dessa ramar rymdes allt från aktivering av byar och kultur till näringslivs- och transportfrågor.

En del av YTR:s temagrupper har en tidsfrist medan andra är långvariga. I det senare fallet ses gruppens sammansättning och uppgifter över minst vart tredje år. Inom YTR arbetar för närvarande 13 temagrupper i olika sektorer och utstakar det nationella utvecklingsarbetet inom sitt tema och är den nationella parten i sitt sektornätverk. Flera teman har redan sina egna utvecklingsprogram. En tema- och arbetsgrupp är ibland ett laboratorium, som låter en idé mogna till ett visst skede, då även de som saken berör börjar bli intresserade av den. YTR:s hemsida finns under adressen www.maaseutupolitiikka.fi.

Julledigt för Nyhetsbrevet

Nyhetsbrevet tar julledigt och utkommer nästa gång i början av januari. Nästa nummer av Uutiskirje utkommer även nästa gång i januari. Svensk Byaservice önskar Nyhetsbrevets läsare en Fridfull Jul och ett Gott Nytt År!

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska Temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.